

YTTRANDE

Datum
2026-01-16-02Referens
RUN-00563-2025

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.sekopia till fi.iea.eu@regeringskansliet.se

Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskrafts-fond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034, ert diarie-nummer Fi2025/01916

Sammanfattning

Den 16 juli presenterade EU kommissionen sitt förslag till en ny långtids-budget för perioden 2028–2034. Förslaget innebär att en europeisk konkurrenskraftsfond (EKF) etableras för att stärka EU:s konkurrenskraft. Fonden ska förenkla och förbättra tillgången till EU finansiering genom att samla tolv EU program under ett gemensamt regelverk.

Syn på konkurrenskraft

Regionen ser positivt på att konkurrenskraftsfonden samlar flera EU pro-gram i ett gemensamt ramverk, vilket minskar antalet fonder och program och skapar en mer sammanhållen struktur. Region Norrbotten anser att det mest effektiva sättet att främja konkurrenskraft, ökad produktivitet och långsiktig välfärd är att värna regelbaserad frihandel och en välfungerande inre marknad. Samtidigt bör riktade och ändamålsenliga insatser genomföras när marknadsmisslyckanden uppstår eller när orättfärdigt agerande från andra länder hindrar utveckling. Regionen anser att stark konkurrens utgör en grundpelare för europeisk tillväxt, men att den behöver kompletteras med politik som beaktar strukturella skillnader mellan regioner och säkerställer jämförbara förutsättningar för företag i hela unionen. Region Norrbotten framhåller också att små och medelstora företag, inklusive mikroföretag, är avgörande för innovationskraft och därmed en förutsättning för att EU:s konkurrenskraft ska stärkas över tid. Remissvaret utgår från dessa principer.

Region Norrbottens synpunkter på konkurrenskraftsfonden

Region Norrbotten välkomnar EU:s initiativ att inrätta en konkurrenskrafts-fond med fokus på grön och digital omställning samt stärkt säkerhet och motståndskraft. Fonden bör skapa ett tydligt europeiskt mervärde genom att främja innovation, produktivitet och hållbar tillväxt, särskilt genom stöd till implementering och uppskalning av forsknings- och innovationsresultat.

En välfungerande marknad är grunden för långsiktig konkurrenskraft. Före-tagsstöd bör därför endast ges vid tydliga marknadsmisslyckanden och utformas så att konkurrensen inte snedvrids, privat kapital inte trängs undan och återgången till ett strikt statsstödsregelverk inte försvåras. Öppenhet och regelbaserad handel inom den inre marknaden måste värnas.

Erfarenheter visar att långvariga subventioner till etablerad industri riskerar att försvaga omvandlingstrycket och hämma innovation. Konkurrenskrafts-fonden får inte utvecklas till ett instrument för att rädda stora företag på bekostnad av små och medelstora företag (SME) och start-ups. Dessa företag måste ges tillgång till fondens medel genom särskilda arbetsprogram, avsatta budgetandelar.

Fördelningsmodellen för fondens medel behöver säkerställa brett deltagande. Alla regioner industriella, glesbefolkade och perifera ska ha möjlighet att ta del av fonden. Kriterier och processer får inte utformas på ett sätt som gynnar stora organisationer med omfattande administrativa resurser eller stark lobbyingskapacitet.

Förenkling och regelutformning

Förenklingsarbetet bör konsekvent utgå från användarperspektivet, det vill säga hur regler uppfattas och hanteras av företag och andra aktörer, snarare än från administrativa vinster för myndigheter. Regelbördan ska aldrig vara större än vad som krävs för att uppnå lagstiftningens syfte. Ambitiösa mål, såsom klimatneutralitet och cirkulär ekonomi, förutsätter effektiva regelverk som inte skapar onödiga hinder för investeringar, innovation eller tillväxt.

Långsiktighet och förutsägbarhet

EU:s politikutveckling bör vara långsiktig, teknikneutral och förutsägbar. Detta är särskilt viktigt för kapitalintensiva industrisatsningar, där investeringshorisonerna är långa. Snabba eller oförutsägbara förändringar i regelverk riskerar att underminera affärsmodeller och försvaga investeringsviljan. Förändrade ambitioner i efterhand kan slå hårt mot företag som gått före och genomfört investeringar i linje med gällande regelverk, vilket sänder felaktiga signaler om EU:s syn på innovation och risktagande. Många sådana satsningar sker i norra Sverige, där stora regeländringar kopplade till den gröna omställningen kan få betydande negativa konsekvenser. Regelförenkling bör därför handla om tydligare, stabilare och mer begripliga regler inte om sänkta ambitioner.

Statsstödsregler

EU:s statsstödsregler bör fortsatt vara restriktiva. Ett mer generöst regelverk, inklusive ökad användning av IPCEI¹ och tillfälliga krisramverk, riskerar att skapa obalanser på den inre marknaden och missgynna regioner med begränsat statsstödsutrymme.

Om statsstöd tillåts ska det vara konkurrensutsatt, riktat mot tydliga marknadsmisslyckanden och inriktat på kritiska uppskalningsfaser, såsom den så kallade ”Dödens dal”², samt på framväxande industrier. Särskild hänsyn bör tas till SME och mikroföretag inom strategiskt viktiga tekniker. Statsstödsreglerna behöver även beakta strukturella skillnader mellan regioner. Norra Sveriges långa avstånd, små marknader och glesa befolkning motiverar i vissa fall mer generösa stödformer.

Innovation, finansiering och investeringar

Unionens investeringar bör ge tydlig teknisk, ekonomisk och miljömässig effekt genom stöd till både disruptiv och inkrementell innovation samt avancerad teknik. Disruptiv innovation drivs ofta av mindre företag och bör därför ges särskilt utrymme inom fonden.

Tillgång till finansiering är fortsatt ett av de största hindren för SME. Utöver finansiellt stöd behövs kvalificerad rådgivning kring innovation, finansiering och tillgång till den inre marknaden. Initiativ som Enterprise Europe Network, klusterplattformar och digitala innovationsknutpunkter är viktiga verktyg och bör stärkas.

EU bör mobilisera både privata och offentliga investeringar utan att tränga undan privat kapital. SME:s konkurrenskraft stärks genom enklare, snabbare och mer harmoniserade finansieringsprocesser samt genom en proportionerlig rapporterings och uppföljningsbörda.

Region föreslår följande

- Restriktiva statsstödsregler är avgörande för att skydda EU:s långsiktiga konkurrenskraft och en välfungerande inre marknad.
- Generösare stödregler riskerar att snedvrider konkurrensen och skapa ojämlika villkor mellan medlemsländer.
- EU bör värna global frihandel som långsiktigt mål, även om handelspolitiken nu används strategiskt för motåtgärder.
- Innovationsstöd ska ges via konkurrensutsatta EU-program, inte genom nationella statsstöd.
- Regelförenklingar för SME måste utgå från användarperspektivet och minska administrativa hinder.
- Regelbördan ska stå i proportion till lagstiftningens syfte inga onödiga krav som hämmar tillväxt.
- Industrin i norra Sverige behöver stabila och förutsägbara villkor för att affärsmodeller ska vara hållbara.
- Handelsinstrument som FDI screening³ måste harmoniseras inom EU för att undvika fragmentering.

Region Norrbotten föreslår följande specifika förslag

- Artikel 4: Minst 10 % av EKF:s resurser ska öronmärkas för innovativa mikroföretag, med förenklad ansökningsprocess.
- Artikel 15: Arbetsprogrammet ska fastställa kriterier som garanterar SME:s tillgång till medel och inklusive mikroföretag, i den mån de bidrar till förordningens mål, kan ta del av medlen.
- Artikel 28: EKF ska stärka SME:s konkurrenskraft och inkludera mikroföretag.

¹ IPCEI står för Viktiga Projekt av Gemensamt Europeiskt Intresse (Important Projects of Common European Interest)

² Dödens dal är den kritiska fasen när ett startup-företag har lanserat sin produkt/tjänst men ännu inte genererar tillräckligt med intäkter för att täcka sina ökande kostnader.

³ FDI-screening (Foreign Direct Investment screening) är statliga regleringsmekanismer för att granska och potentiellt blockera utländska investeringar (FDI) i nationellt känsliga företag eller kritisk infrastruktur.

- Artikel 29: Scale-ups ska inkluderas som målgrupp finansiering behövs i fasen mellan uppfinning och etablering.
- Artikel 29: Varje politikområde ska omfatta sektorspecifika åtgärder för uppstartsbolag och SME, med 10 % öronmärkt för mikroföretag.

Skogen och biobränslen

Region Norrbotten instämmer i att bioekonomin är en central tillväxtmotor. Den möjliggör Europas gröna omställning, stärker konkurrenskraften och bidrar till strategiskt oberoende. EKF bör därför stödja åtgärder som minskar beroenden och diversifierar försörjningen inom strategiska sektorer, exempelvis råmaterial. Detta är avgörande för att säkerställa en hållbar och trygg tillgång till kritiska råmaterial längs hela värdekedjan. Region Norrbotten delar EU:s uppfattning att unionen ska ha tydliga mål för en innovativ och konkurrenskraftig bioekonomi. Dessa mål bör omfatta bland annat:

- utveckling av biobaserade material och produkter,
- biokemikalier och avancerad bioteknik.

Stödet ska inkludera små och medelstora företag, uppstartsbolag, expanderande företag och mikroföretag. Insatserna ska bidra till utveckling, storskalig produktion och ökad tillgänglighet för bioekonomiska innovationer.

Mot bakgrund av skogens stora potential och den pågående EU-debatten om skogsfrågor anser Region Norrbotten att skogen bör lyftas fram som en möjliggörare inom bioekonomin.

Region Norrbotten föreslår:

- att skogen inkluderas under avsnittet om bioekonomi,
- att artikel 33 om hållbara bränslen för fossilfri rörlighet förtydligas, så att bränsle från skogen klassas som hållbart,
- att mikroföretag uttryckligen inkluderas i texten om bioekonomi, inte endast små och medelstora företag.

Rymden

Region Norrbotten välkomnar EKF:s satsning på rymdverksamhet. Norrbotten har unika förutsättningar som ger en sällsynt möjlighet att ta en ledande position i den snabbt växande rymdindustrin. Med Kiruna som centrum utgör regionen ett strategiskt nav för forskning, utbildning, testverksamhet och kommersiell utveckling.

Starka aktörer i Norrbotten:

- Institutet för rymdfysik (IRF) bedriver avancerad forskning inom atmosfär-, sol- och rymdfysik samt rymdteknik. IRF utvecklar instrument för satelliter och rymdsonder och har deltagit i internationella uppdrag, bland annat för NASA.
- Esrange Space Center (SSC) är en av Europas främsta anläggningar för rymdverksamhet. Här genomförs klimatforskning, tyngdlöshetsexperiment och tester av rymdfarkoster. År 2026 startar uppskjutningar av små satelliter, vilket stärker EU:s strategiska autonomi.
- European Incoherent SCATter Scientific Association (EISCAT) driver avancerade radaranläggningar i Norden för att studera samspelet mellan solen och jorden. Forskningen bidrar till ökad förståelse för rymdmiljön och utveckling av övervakningsteknik.
- Luleå tekniska universitet (LTU) är en ledande aktör inom rymdteknik och erbjuder internationella utbildningar, bland annat Space-Master. LTU främjar innovation genom nätverk som UNIVERSEH och initiativ som Startech 2025.
- ESA Business Incubation Centre Sweden stödjer entreprenörer och startups som använder rymdteknik, med regionala inkubatorer i Luleå, Uppsala och Trollhättan.

Framtiden för rymdindustrin

Rymdindustrin handlar inte bara om raketer och satelliter, utan också om nya tjänster och affärsmodeller. Norrbotten erbjuder exceptionella förutsättningar för företag, akademi och offentlig sektor att utveckla lösningar som stärker Europas konkurrenskraft. Europa och Sveriges står inför en ny era där rymdteknologi blir en plattform för tjänsteutveckling. Genom att kombinera rymdbaserad infrastruktur med nästa generations kommunikationsnät, som 6G, skapas möjligheter som tidigare var otänkbara.

6G ger extremt höga hastigheter och massiv uppkoppling. Integrerat med rymdbaserade nätverk skapas ett globalt ekosystem där uppkoppling inte begränsas av geografi. Detta möjliggör exempelvis:

4(7)

- Realtidskommunikation över hela planeten
- Avancerad Internet of Things, Sakernas internet (IoT) för jordbruk, transport och industri

Region Norrbotten föreslår:

- Att EKN utvecklar tjänster för rymdindustrin och inför detta i artikel 57 bland annat.

Glesbefolkade områden

Region Norrbotten föreslår att texten kompletteras med formuleringen ”de nordliga glesbefolkade områdena” efter ”de yttersta randområdena”. Detta ligger i linje med artikel 2 i protokoll nr 6 till anslutningsakten från 1994 för Sverige och Finland. Regionen understryker vikten av EKN-medlen för att hantera specifika utmaningar, såsom:

- Glesbefolkning
- Långa avstånd till större marknader
- Små lokala skattebaser
- Begränsade finansiella resurser
- Marknadsmisslyckanden

De nordliga glesbefolkade områdena har ett strategiskt läge i det europeiska Arktis, vid EU:s östra och norra gräns, och utgör en del av ett globalt betydelsefullt gränsområde. Detta, i kombination med regionens roll för EU:s strategiska autonomi och den gröna industriella omställningen, gör livskraften hos samhällen i Europas periferi till en avgörande fråga.

EKF bör ta tillvara den potential som Arktis erbjuder, särskilt för att stärka EU:s mål inom säkerhet, beredskap, regionala värdekedjor och konkurrenskraft. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget och norra Sveriges strategiska position i det europeiska Arktis är livskraftiga samhällen i Europas periferi en säkerhetsfråga av stor betydelse för hela EU.

Region Norrbotten föreslår därför:

- att texten kompletteras så att ”de nordliga glesbefolkade områdena” inkluderas efter ”de yttersta randområdena” som är i linje med artikel 2 i protokoll nr 6 till anslutningsakten från 1994 för Sverige och Finland i artikel 28 om företagsstöd bör det tilläggas att det arbete som ska ske i punkterna 1,a,b,c,d,e,f,g,h och ska ske genom proaktivt och utåtriktat arbete i regionerna, med fokus på bland annat de glesbefolkade regionerna och sidan 30 och 31 punkt 80.

Samråd

Region Norrbotten ser risker med ett ökat inflytande för kommissionen i utformningen av kriterier och medelsfördelning. Processerna måste präglas av transparens, tydliga regler och inkluderande styrning, med regional representation och ett aktivt inflytande för Europaparlamentet. Lokal och regional nivå bör ges en tydlig roll i genomförandet, med smart specialisering som vägledande ram.

Region Norrbotten ser positivt på att EKF avser att samråda med flera aktörer, inklusive forskare, industrin, arbetsmarknadens parter, investerare, slutanvändare och civilsamhället från små till medelstora aktörer. Det som saknas är en tydlig hänvisning till regionerna, trots att de har det regionala utvecklingsansvaret i Sverige.

Region Norrbotten föreslår

- Att i artikel 14 om styrande och rådgivande nämnder, räcker det inte med skrivningen att behovet av geografisk fördelning ska beaktas, utan det bör det fastställas i förordningen att representation ska finnas från regional nivå, samt från regioner med olika förutsättningar, till exempel från en Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) -region. I artikel 14.6 kan det även tilläggas att investeringskommittén sammansättning ska inkludera personer från regional nivå.
- I artikel 27, om EU för Business-nätverket bör det, i tillägg till att *mindre utvecklade områden* och *unionens yttersta randområden* specifikt nämns även nämnas NSPA i meningen om att nätverket ska ha unionsvid och geografiskt balanserad täckning, med hänsyn tagen till särdragen i alla typer av regioner i unionen.
- att i artikel 84 att berörda regioner informeras och ges möjlighet att komma till tals när EKF samverkar.

Nationella och Regionala Partnerskapsplaner (NRPP) och EKF

Det är positivt att EKF strävar efter att skapa synergier med andra pro-gram och fonder. Samtidigt finns en risk att insatser som idag finansieras med Eruf-medel via regionala program förlorar finansiering om de framöver inte omfattas av EKF eller får stöd via NRPP. Detta gäller exempelvis innovationsekosystem, innovationsaktörer och testbäddar. Att utveckla och erbjuda stödsystem för SME:er och start-ups på lokal och regional nivå är en avgörande förutsättning för att företagen ska kunna växa och bidra till ökad konkurrenskraft.

Det är därför viktigt att ett helhetsperspektiv säkerställs, så att möjlig-heten att använda Eruf-finansiering för kapacitetsbyggande lokalt och regionalt kvarstår. Detta är nödvändigt för att i nästa steg kunna delta i större strategiska satsningar och program med finansiering via exempelvis EKF.

Region Norrbotten anser att brister som behöver förtydligas i EKF:

- Hur är det tänkt att synergier ska uppstå mellan EKF och NRPP?
- Möjligheten för medlemsstaterna att omfördela medel från NRPP till EKF innebär en risk för att NRPP reduceras, vilket kan leda till ökad intern konkurrens om resurserna.
- Ambitionen att skapa synergier med forskningsprogrammet Horisont Europa är positiv och bör utvecklas ytterligare.
- Det finns en oro för att den ”Seal of Excellence”-stämpel som vissa projekt kan få inom EKF, och som berättigar till ytterligare medel via NRPP, riskerar att minska NRPP:s budget. Detta kan i sin tur försvåra för svagare regioner att få tillgång till medel för kapacitets-uppbyggnad.
- Artikel 6: Möjligheten att kombinera EKF med andra EU-medel innebär detta full kostnadstäckning och hur påverkar det i så fall ägar-skapet för projekten? Detta behöver klargöras

Prestationsbaserad modell

Enligt förslaget ska EKF genomföras i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) [XXX]32 [prestationsförordningen], som inrättar en ram för spårning av utgifter och prestationer inom unionsbudgeten. Detta omfattar regler som säkerställer en enhetlig tillämpning av principen om att inte orsaka betydande skada samt jämställdhetsprincipen enligt artikel 33.2 d. Eftersom EKF och sammanhållningspolitiken i viss mån ska vara sammanlänkade bör samma krav gälla för båda.

En prestationsbaserad modell är ett intressant arbetssätt för att följa upp om uppsatta mål uppnås. I det förslag som nu diskuteras, där EU:s fonder får en prestationsbaserad logik, är det avgörande att den nationella nivån säkerställer att regelverken för EU:s fonder och den nationella medfinansieringen är kompatibla. Detta innebär en utmaning för projektägare, som måste hantera två olika regelverk: EU:s medel är resultatbaserade, medan den nationella medfinansieringen är kostnadsbaserad.

En annan viktig fråga är hur Sverige ska kunna koppla insatserna i planerna till de landspecifika rekommendationerna. Exempelvis är en icke fungerande bostadsmarknad och hushållens höga skuldsättning problem som inte kan adresseras inom ramen för EKF. Det är svårt för en region eller EKF att påverka hushållens skuldsättning, som är ett nationellt problem och kan hanteras genom åtgärder som att sätta gränser för hushållens skulder. Detta är inte en fråga för EKF.

Region Norrbotten föreslår:

- En prestationsbaserad modell bör utgå från platsens förutsättningar för att effektivt bidra till att uppnå EU:s målsättningar.

Horisont Europa och Innovationsfonden

Det är positivt att Horisont Europa och Innovationsfonden behålls som separata program. Den nya strukturen kan stärka styrningen och minska överlappningar mellan EU-program, men det är avgörande att en effektiv samordning säkerställs.

Region Norrbotten efterfrågar klargöranden kring fondens relation till andra EU-program, kriterier för stödberättigande och tilldelning samt krav på nationell medfinansiering. Dessa aspekter är centrala för att upprätthålla både nationellt och regionalt ägarskap.

Regional rådgivning i stället för en central

Artikel 26 handlar om att säkerställa tillgång till rådgivnings- och företagsaccelerationstjänster. För att rådgivningen ska fungera är det avgörande att projektrådgivning och företagsstöd har fysisk närvaro i regionerna och sker i nära

samverkan med regionala aktörer. I stora och glesbefolkade områden är digitala lösningar ensamma inte tillräckliga för att nå målgrupperna effektivt.

Region Norrbottens förslag:

- För att säkerställa ett effektivt, tillgängligt och ändamålsenligt företagsstöd krävs etablering av fysisk och/eller organisatorisk närvaro på regional nivå. Enbart digital information via webbplats är inte tillräcklig för att tillgodose företagets behov av kvalificerad, behovsanpassad rådgivning och vägledning.
- Regionala kontaktpunkter bör finnas tillgängliga och bemannas med kompetenta rådgivare som erbjuder personlig, sammanhållen och situationsanpassad service genom hela företagets utvecklingsprocess.
- Organisatoriska lösningar bör utformas så att de möjliggör direkt kontakt, tydliga ansvarsförhållanden och ett långsiktigt, lokalt förankrat stöd.

Övriga synpunkter

Behov av förtydliganden och medskick från Region Norrbotten:

- Det finns många frågetecken kring hur stödet fungerar vilka kriterier gäller för att få stöd från EKF och vilka aktörer kan ansöka?
- Sidan 27: Region Norrbotten anser att skrivningarna om strategiska och ekonomiska frågor samt om att direkt inleda spetskompetensprojekt behöver förtydligas. Betydelsen måste definieras tydligt och vara konsekvent, och får inte omtolkas vid möten.

Johannes Sundelin

Ordförande för

Regionala utvecklingsnämnden i Norrbotten

Kontaktperson

Per Erik Andersson/ Strateg

070-383 82 81

PerErik.Andersson@Norrbotten.se

Följande handlingar har undertecknats den 19 januari 2026

YTTRANDE Region Norrbottens yttrande
om europeisk konkurrenskraftsfond.docx
(90445 byte)
SHA-512: 1b7748a7a65fecfb8566defa6385ccc2eb06b
7b1d98c2d02d7c263e765c63ebc61310ee53ddb404f4cb
711aa663a8b85c77054e6b9281e3332204a57450a3f61

Underskrifter

2026-01-19 09:52:42 (CET)

Johannes Sundelin

johannes.sundelin@norrbotten.se
Undertecknat med e-legitimation (BankID)

Undertecknandet intygas av Assently

YTTRANDE Region Norrbottens yttrande om europeisk konkurrenskraftsfond

Verifiera äktheten och integriteten av detta undertecknade dokument genom att skanna QR-koden till vänster.
Du kan också göra det genom att besöka <https://app.assently.com/case/verify>

SHA-512:

3958a8705c745ae0e73df9564fd283e2a52c71794e4701b30a92264068ba5818a6dc2e6276362b5f6840532b8f6efc2034ef8eb92479551a71108fdb39082538

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently. Assently tillhandahålls av Assently AB, organisationsnummer 556828-8442, Sverige.